

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

4

ЛЕВА

Двуседмичникъ за литература, изкуство, наука и общественъ животъ

Излизат два пъти въ месеца, освенъ презъ юлий и августъ. Ръкописи назадъ не се връщатъ. Всичко да се изпраща на адресъ: ул. „Оборище“ № 6 — Варна. Пощенска чекова сметка 7941.

Редакторъ БОРИСЪ ЧЕРНЕВЪ
Варна, 1 юлий 1944 — III

Одобенъ и препрочанъ съ окръжно № 8165 отъ 18. XII. 1943 г. на Министерството на Народното просвещение. Годишенъ абонаментъ 80 лв., за чужбина 120 лв. На настоятели специални отстъпки.

22 и 23

ЛИТЕРАТУРНАТА КРИТИКА

Литературната критика е необходимъ съжителникъ на литературното творчество. Тя е творчество върху творчеството, съ огледъ на особенитѣ задачи, които си поставя това ново творчество — литературната критика.

Може ли безъ литературна критика? Може, но трѣбва да я има, защото често и най-доброто литературно произведение ще трѣбва да бѣде поставено въ културното поле на дадено общество, защото литературната критика играе ролята на постановката на една пиеса на сцената. И затова, колкото е по-добра критиката, толкова по-правдиво ще се представи на обществото и литературното произведение.

Литературната критика е затова истинско творчество. Тя си има предназначение и затова се явява и като необходимъ съжителникъ на литературното творчество.

Литературната критика е дѣло на литературнитѣ критици, които не сѫ хулители, или хвалители, а добри познавачи на литературното творчество, за да могатъ да прозратъ и да доловятъ, разкриятъ и отбележатъ всички естетически ценности, вплотени въ него.

Литературната критика има чисто свои ценностни елементи. Тя не може да бѣде само история, нито съдържание на критикуваното произведение, нито хули, нито похвали. Тя е една чисто философска дѣятелност, която рафинира идеитѣ, вложени въ литературното произведение въ такава форма, която често не може да се долови отъ читащата публика.

Отъ гледището на писателя, литературната критика изтъква слабитѣ и добритѣ страни, изяснява идеитѣ и най-после ръководи творецътъ съ поуки за бъдещето му творчество. И затова критиката е така необходима, че може да се каже, че безъ критика не ще има истинско литературно творчество, както може да се каже, че безъ уши нѣма да има звукъ.

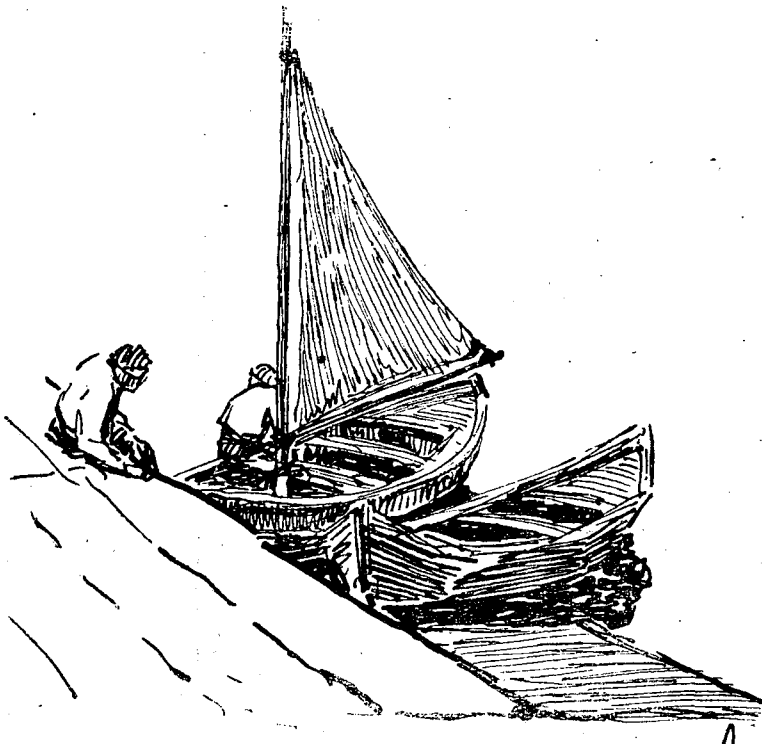
ИСТИНСКИЯТЪ БАЙ ГАНЮ

отъ д-ръ М. Ралчевъ

Обикновено, прието е да се смѣта у насъ, че Бай Ганю е типъ, който представя българина въ несимпатична свѣтлина. Изтъквайки неговитѣ отрицателни чѣрти, Алеко Константиновъ е поинкалъ да направи отъ своето чедо единъ, да кажемъ така, лошъ синъ, който излага своя родъ и народност. Но това е вѣрно само за оня, който гледа на Бай Ганю, само отъ неговата външна страна, и отъ неговата чиста епизодична страна. Но ако вникнемъ въ онова, което стои задъ думитѣ и нѣщата, ще доловимъ силуета на една съвсемъ друга личност, която излиза отъ външната, която е проекция на оная личностъ на Бай Ганю, която вече познаваме. Това е образа на единъ трагически типъ, който не е никакъ лошъ синъ, който не излага своя народъ, а напротивъ, е единъ твърде симпатиченъ, изпълненъ дори съ едно своего рода благородство. Въпрѣки, че това звучи парадоксално, ще кажа, че Бай Ганю изразява въ себе си една борба, която борба се изразява въ протеста на едно нахърнено национално честолюбие. Той се бори срещу него, бори се съ всичката примитивностъ на своята природа и съ всичката простота и невежество, които го отличаватъ. И въ тази своя борба той е трагиченъ, понеже всѣки борецъ е трагиченъ, билъ той Хамлетъ или Донъ Кихотъ. Но като борецъ, Бай Ганю не познава метода на борбата, изобщо. Поради това той е смѣшенъ, поради това, ние го виждаме като комиченъ типъ. И наистина, той не знае какво да противопостави на чужденцитѣ, когато се намира въ чужбина, на които иска да докаже па всѣка цена, че българското стои по-горе отъ тѣхното. Въ своята простачина и невежество, той ги кара да му се смѣятъ, да го съжаляватъ, да се сърдятъ, дори да го смѣтатъ за лудъ. За него това нѣма значение. Той не се сърди, че му се смѣятъ, защото у него живѣе самодоволството, че той може по нѣкакъвъ начинъ да имъ покаже българското. Съ себе си

той не носи друго, освенъ мускалчета и килимче, които той не е занесълъ въ чужбина, за да прави спекула, да ги продава и лъже глупавитѣ европейци, а за да покаже, най-вече, единъ сим-

та трагика. Викътъ на националното честолюбие, нахърнено отъ чужди и отъ свои, тамъ прозвучава съ всичката си гротеска, но и съ всичката си покъртителностъ, въ този смисълъ.

Ал. Мутафовъ

На кея

волъ на българското, каквото чужденцитѣ не притежаватъ. И той свято пази тия символи на българското. Така, Бай Ганю никога не иска да позволи, нито дори за мигъ, щото неговото, родното, всичко онова, което е българско, да остане по-долу отъ онова, което иматъ чужденцитѣ. Ако би позволилъ това, то би значило за него самоубийство, би значило, че трѣбва веднага да изчезне. А той не иска да позволи това. Българското трѣбва да бѣде подчертано, изтъкнато, той трѣбва да обърне вниманието на чужденцитѣ, той, българинътъ не трѣбва да остане незабелязанъ. За това той използва момента когато е въ банята, за да покаже, че е българинъ. И този е цѣлосъблудниятъ моментъ отъ цѣлото произведение, — защото, въ този епизодъ той изтъква своя-

Но сжщо така, трѣбва да не изпускаме предвидъ, че всички отрицателни страни на Бай Ганю, — невежеството му, простачината, използвачеството му сж само противоядията на злото, срещу което той се бори. Тѣ сж бронята и щита съ които той си служи въ тази неравна борба. Затова не бива да се взиматъ тия недостатѣци сами за себе си, вънъ отъ личността на Бай Ганю, като понятия отъ етиката и психологията. У Бай Ганю тѣ се не само неутрализиратъ, но си и ставатъ дори положителни елементи, когато тѣ влизатъ въ метода на борбата му. Когато той се завръща въ България и става политикъ и партизанинъ, тия елементи му служатъ, за да срази враговетѣ си. Защото Бай Ганю не може и не бива да бѣде културенъ, възпитанъ, благороденъ. Това би го

направило негоденъ за борбата, би отнело отъ него всичката оная агресивностъ и борческа воля, каквато той така рѣзко и така драстично проявява. Такива културни, благородни и възпитани сж ония българи, които той намира въ чужбина и които му се присмиватъ. Но въ сжщностъ, тѣ сж много повече вредни за българското, отколкото всичкия цинизъмъ на Бай Ганю, защото тѣ приематъ европейската култура такава, каквато я намиратъ и по тоя начинъ оставатъ да бждатъ погълнати отъ нея. Тѣ не се борятъ, у тѣхъ нѣма зовътъ на националното, и тѣ не чувствуватъ своето национално честолюбие нахърнено. Затова тѣ сж безлични същества, когато Бай Ганю е личностъ съ рѣзко опредѣлени чѣрти.

Така Бай Ганю е единъ Санчо Панса, малкиятъ братъ на Санчо Пансо, който иска да стане Донъ Кихотъ; или, по-точно, единъ Донъ Кихотъ, у когото живѣе единъ Санчо Пансо.

Но може да се възрази, че Алеко не е ималъ намѣрение да изрази това, което ние изтъкнаме. Това е вѣрно, обаче трѣбва да се има предвидъ, че не винаги излиза онова, което единъ баща желае щото синоветъ му да издѣлѣтъ за каквото ги възпитава. Въ сжщностъ, Алеко въ случая не е баща на Бай Ганю, а неговъ синъ, не създателъ, а създаденъ отъ него. Защото Бай Ганю съществуваше преди още Алеко да го възпити въ тоя образъ, който му е далъ, — съществуваше въ българската действителностъ, — и Алеко дойде само да му даде една форма, да го изкара отъ действителността и да го постави въ литературата и изкуството. Отъ този моментъ Бай Ганю става популяренъ: излиза отъ действителността и влиза въ изкуството, за да излѣзе следъ това отнова въ действителността и да заживѣе срѣдъ насъ.

И затова, ние познаваме Бай Ганю отъ момента, въ който ни се представя въ изкуството и въ литературата. Така той играе

(Следва на IV стр.)

Владимиръ Зеленгоровъ

БЪЛАТА СРАТА

Шестдесетъ и шестъ години изтекоха откакъ дѣдо Ванчо се радва на божия свѣтъ. Що народъ се поболѣ презъ тия години, що млади и стари измръха, а той си все здравъ като дърво. Първенъ слѣзе на дѣдо Митковата воденица, метна на гърба си една торба, има-нѣма сто килограма, и я отнесе като перце до колата. Мливаритѣ се почувдиха на силата му. Може би тогава го зърна дявола. Завидѣли му, скъса ли се нѣщо въ стомаха на дѣдо Ванчо, не знамъ, ама не мина много и една сутринъ го присви коремъ и така силно го заболѣ, че старецътъ изпъшка, сякашъ се раздѣли съ душата си, падна и се загърчи като червей. Чакъ по нѣкое време дойде на себе си, ама ни живъ, ни умрѣлъ.

— Ванчоо, Ванчоо, — изплака баба Дена — азъ помислихъ, че ме оставишъ вече, — и припадна да му търси баячки. Не една, а три му гасиха вжглени въ прѣстена паница и му даваха водата да пие. Четвъртата му

вари бурени, брани край змейово кладенче въ потайно време. Нищо не помогна. Мине не мине, болката го вгребца, повали го. Следъ часъ го отпусне, за да го сяде пакъ.

— Тате бе, — поде една сутринъ дъщеря му, като го гледаше да се гърчи — защо не отидешъ при лѣкарката или да я повикаме у дома? Все учена жена. Може да знае лѣкъ за такива болки.

— Знае! Не ги ли знамъ азъ ученитѣ. Дай имъ да те обератъ. Това знаятъ тѣ. Ами дано ми мине отъ буренитѣ. Въ тѣхъ и въ старитѣ баячки ми е мене надеждата.

Но най-после старецътъ разбра, че буренитѣ нѣма да му помогнатъ, и може да си умрѣ за една хубостъ. А и синове, и снахи, и дъщери, всички го подканваха да отиде при лѣкарката. Той дълго мисли, настана една сутринъ и затропа надолу по улицата. Самъ не разбра какъ стигна до здравния домъ. Десетина жени се бѣха струпали предъ вратата съ деца на рѣце, като овце предъ стрѣга, та нѣмаше редъ за него. Той погледа, на подвигъ крака и седна до вра-

тата. Да бѣше лѣкаръ, нѣмаше да му мисли толкова. Ще влѣзе и ще му разкаже за болката си. Ще си плати колкото му е платата и ще си отиде, за да си бере грижата. А то... лѣкарка. Да е нѣкоя стара, иди-дойди, а то момиче нѣкакво. Дѣдо Ванчо не го е виждалъ, но казватъ, че било въ бѣла манта и приличало на ангелче. Де може такова млада да лѣкува! Вчерашенъ ли е той! Не знае ли, че млада врачка нѣма. Врачкитѣ сж все едни такива дѣрти, грозни и рошави. Нали сж зливата си гонятъ болкитѣ. На това младо коя болка ще се уплаши! Но пала го палила. Ако е само до разказването, да му разкаже за болката си. Ами ако то рече: „Свали си, дѣдо, дрешкитѣ, да те прегледамъ!“ Не, това той нѣма да направи. Предъ момиче нѣма да се съблече, та ако ще да нукне като куче. Та нали е срамота, — и дѣдо Ванчо погледна страховено женитѣ, отъ които го досрамятъ.

— Ще ме кара да се събличамъ — рече си ненадейно — ами я да се върна о време, та да не бера срамове. — Надигна се и затропа съ тояжката си

къмъ улицата, но болката го сяде изведнѣжъ. Той изпъшка и се опрѣ о зида. Въ туй време го зърна прислужникътъ на лѣкарката.

— Я кръстникъ Ванчо! — провикна се той, разбута женитѣ, слѣзе, хвана стареца и полека го поведе къмъ кабинета на лѣкарката. Отначало дѣдо Ванчо се дърпа, но като стигна до вратата, престана да се ори, изпъшка, та плачъ се процепи отъ гърлото му.

Но малко време мина, вратата сж трѣсъкъ се отвори и дѣдо Ванчо излетя като хала и се спусна презъ двора, като че ли оцветѣ му се бѣха прѣснали отсрѣща по нивитѣ. Спрѣ се нѣкъде посрѣдъ улицата, пое си дѣха и пакъ полетя.

— Хей, дѣдо Ванчо, къде си побѣгналъ? — викна му нѣкой. И старецътъ изръмжа, но не отвърна. Шѣше да застане за дома си, ако баба Дена не бѣше изкочила да го пресрѣщне.

— Стой, бре човѣче! — дръпна го тя за кожата. — Къде си побѣгналъ? Чужбица съмъ ти сварила. Почакай да изнеса менчето. Ами такова... даде ли ти нѣщо лѣкъ онова момиче?

— Дало!... — простена дѣдо Ванчо и се подпрѣ на тоягата си.

— Да не се е изпуснало да ти спомене нѣщо за умирашката, бе? — загледа го уплашено старата. Дѣдо Ванчо изпъшка, зна да каже нѣщо, но гласътъ му се задави и въ малкитѣ му сини очи блѣснаха сълзи.

— Божичко! Ама ще умрешъ ли? — изплака баба Дена. Изкочиха снахи, внуци и сѣседи. Наобиколиха го. Децата се разплакаха.

— Нѣма да умра. Не плашй децата! Ами мжчно ми стана, та... — задави се пакъ гласътъ му — мжчно ми стана, защото ме взе на подбивъ. Разправихъ й азъ за болката си. Тя ме изслуша, па се изправи и ненадейно лицето й се смрачи като небето предъ дъждъ. Хей сега ще ми каже, че ще умра. Току що помислихъ да се помоля на Бога за опрощение, тя стана, доближи ме, погледа, помисли, па рече: — иди, дѣдо, тази вечеръ на баня, па сла утре да те прегледамъ и да ти кажа лѣкъ за болестъта. — Като ми рече това, като че ли ме бодна съ ножъ въ сърдцето.

ПРОФ. М. АРНАУДОВ МИН. СЪРЪ НА НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ

За Министър на Народното просвещение в кабинета на Министър-председателя г. Ив. Багрянов е назначен професора по литературна история в софийския университет „Св. Климент Охридски“, д-р Михаил Арнаудов. Името на тоя бележит българин е отдавна известно не само сред наши и чужди литературни и научни кръгове, но и сред образованото ни общество, защото неговата дейност по обем и значение далече надхвърля университетските преподавания.

Проф. М. Арнаудов е общопризнат най-вещ познавач на нашето Възраждане, не по-малко оригинални и задълбочени сж и проучванията му в областта на българския и сравнителен фолклор, а литературната наука е област, в която проф. Арнаудов работи с завиден успех. Покрай общите и принципни работи като „Психология на литературното творчество“ и „Увод в литературната наука“, той е проучил по-подробно и всестранно творчеството на Гюте, Пушкин, Петъфи, Вазов, Яворов. Той е най-добрият познавач на Вазовото творчество. Проф. М. Арнаудов поддържа връзки и с съвременния литературен живот. Той е главен редактор на ценното списание „Българска мисъл“.

И днес, когато нему сж повърени браздите на културната и просветна политика на България, ние му отправяме искрени пожелания за успех в всички негови начинания и да работи все така бодро и неуморно за разцътяването на българската култура.

СТИХОТВОРЕНИЯ

МАЙЧИНО СЪРДЦЕ

Стихиен гръм разкъса небесата
и ураган в простора заплюща,
въ сжипски ад превърна се земята,
рушаха се и хорските къщи.

А долу там в подземното ниско
кат зинал гроб, по-тъмно от нощта.
срд нечовъшки вой и детски писък
на всеки миг връхлиташе смъртта.

Деца си притиснала в прегръдки,
не се боях за себе си тогав,
при всеки трясък въ ужас аз потръпвах
и молех се с заглъхнал стенещ глас.

За милост аз се молех и пощада
въ безумие сж разкъсано срдце,
да спра да мога срутената сграда
над рожбит си с майчини ръце.

Срдцето ми да станеше на камък,
да не дочакам тозъ страхотен миг,
да чуя срдъ плачът им сетньо: „мамо“
и мжкит сж предсмъртния им вик.

О, до кога враждата ще вилне
и ще руши доброто по свѣта;
защо ли Богъ срдцата ни не срдѣ
на майчино срдце сж любовта?

Христина Стоянова

РАЗЛЮЛЪЙ СЕ РОДНА ШИРЬ...

Разлюлѣй се родна ширь златиста,
приеми ме като роден синъ,
обагри ти чернитъ манисти
на живота сж моя цвѣтъ любимъ.

Че въ тебъ растнахъ моя ширь позната,
въ тебъ познахъ, повървахъ въ моя Богъ
и единка ти ме срдѣашъ сж свѣта
топлота и майчински възторгъ.

Разлюлѣй се родна ширь шеметна,
развълувай слънце и цвѣта,
залюлѣй ти въ люлката си цвѣтна
моята измъчена душа.

Залюлѣй ме въ златната пшеница,
понеси ме сж буйната си ръжъ,
да докосна сж слънцето жълтица
на живота въ радостния дъждъ.

Борисъ Кърджиевъ

РАЗКАЗИ ЗА ЖИВОТНИ

Емилианъ Станевъ е даровитъ писател. Разказитъ му „Вълчи ноци“ сж едно високо художествено творчество, което пленява отведнъж човъшката душа. Въ тѣзи разкази всичко е така естествено, така е правдиво, че човѣкъ изведнъж се вживява въ свѣтъ, който авторътъ ни описва, вдълбочавайки се въ она философска размисълъ, която е тревожила авторътъ и служи за канава на цѣлото творчество.

Емилианъ Станевъ разказва само за живота на животни, тѣ като че ли той е решил да се отърси отъ дребнавоститѣ на живота, отъ хорските често пати лоши помисли и се е вдълбочил въ животинския миръ, всрдъ природата и въ царството на нисшитъ.

Животнитъ за Емилианъ Станевъ сж живи сжщества, и тѣ иматъ интуиция, мислятъ, обичатъ, даже сънуватъ, и тѣхната душа е обземана отъ голѣма скръбъ и страхъ, тѣхната душа, може би споредъ авторътъ, живѣе и следъ смъртта на тѣлото.

Въ тѣзи разкази за животни Ем. Станевъ дава живота на птици като яребици, гарвани, патици, орли и пр., на животни като вълци, рисъ, сърни и пр. Тѣзи всички животни сж любимци на автора, той ги познава, той дава тѣхния животъ сж голѣми подробности, той ни представя и условията на тѣхния животъ. Въ тѣзи разкази е вдигната завесата на живота и четецътъ вижда извън човѣшкия организирен животъ, живота сж неговитъ сурови закони. Отъ разказитъ лѣха една пленяваща сила, която устремява човѣка къмъ действителността и му показва нѣщо отъ она философия, която е все пакъ въ основата на живота. Човѣкъ се вживява въ живота на животното, за което авторътъ приказва, и преценявайки отъ етично гледище начина на животъ и постѣпкитъ му, не може да не оправдае необходимостта на борбата и самоунищожението на по-нисшитъ и по-слаби отъ по-висшитъ и по-силни животни. Но всичко това е така само на фона на ония условия, които природата предлага, кждето има само борба за животъ. Неволно човѣкъ, обаче, спирайки се на живота на хората, не може да не признае го-

лѣмата разлика на условията за животъ за хората и за животнитъ и отъ тамъ да отрече борбата за животъ въ човѣшкото общество. Този принципъ си нѣма мѣстото между хората, тамъ кждето има нравствени задължения, тамъ кждето има еманципация отъ природата. Емилианъ Станевъ чрезъ своитъ разкази за животни се стреми да издигне нравствено човѣка. Освенъ отъ прѣкото въздействие, което предизвикватъ тѣ сж она пленяваща сила на картината на живота на животнитъ, той на нѣкои мѣста стига и до върховни заключения. Той дава и въ синтезъ на основната идея на своитъ разкази въ края на разказа „Смъртта на една птица“, като казва: „Животното ни е потрѣбно да се издигнемъ чрезъ него, но когато човѣкъ знае какво нѣщо е смъртта, вѣрата въ безсмъртното начало спира ръката му и изпълва неговата душа сж просвѣтление и обичъ.“

Ем. Станевъ е естественикъ — писател и натурфилософъ, който вѣрва въ безсмъртието на душата, което ясно личи отъ единъ пасажъ на горечитирания разказъ: „И азъ разбрахъ, защо ние, хората, сме виждали въ смъртта известна красота, и защо ние сме възлагали дори надежди. Въ това преминаване отъ тукъ къмъ тамъ, въ вѣчния възвратъ, за който говорятъ философиятъ и религиятъ, нашиятъ умъ е откривалъ безсмъртното начало на живота и е черпилъ нови сили за духа.“

Въ тѣзи разкази се разказва, разказва се безъ животнитъ да приказватъ, но при все това на много мѣста се срещатъ и психологически анализи, покрай анализа на действията въ връзка сж условията и анализа на картината на живота. Това творчество на Ем. Станевъ е много оригинално, оформено въ единъ новъ стилъ разказъ, който оправдава сжествуването си.

Ем. Станевъ е не само отличенъ писател, но тия разкази го сочатъ и като добъръ естественикъ и натурфилософъ, поради което и творчеството му е много по-ценно.

Руйко Г. Стояловъ

Платете абонамента си по нашата пощенска чекова ометка 7941.

— Щомъ ти е казала, иди! Може да е за добро. Де да знаешъ! — Да идатъ на баня снахитъ на Топуза, жената на бакалчето, та да сж хубави, да ги заглеждатъ чуждитъ мъже. Менъ баня не ми трѣбва. Толкова години не съмъ ходилъ. И сега нѣма да ставамъ за смѣхъ на хората — изрѣкма старецътъ, грабна менчето отъ ръцетъ на снаха си и пое къмъ кошаритъ.

— Ами ако болката те сяде пакъ, бе? — викна баба Дена следъ него, но той се затули задъ една къща и не върна дума.

Когато излѣзе горе на кошаритъ, кждето си живѣеше отъ нѣкоя година, слънцето залѣзваше, та и последнитъ му лъчи вече се прибираха отъ голото чело на хълма. Долу, въ падинката, се смрачаваше. Кафяво червентъ покриви на селскитъ къщи се сливаха сж. Жълтиналитъ се листа на овошкитъ и почти не се различаваха единъ отъ другъ. Само една едра бѣла сграда се издигаше надъ другитъ и по червениятъ ѝ покривъ играеха нѣколко лъчи. Синкавъ димъ излизаше отъ стройния ѝ куминъ и проточваше снага къмъ залъза като че ли искаше по-скоро да скрие слънцето.

Да бѣше на единъ хвърлей мѣсто, той щѣше да я подбере сж камъни и нѣмаше да остави здравъ прозорецъ, ала... далече бѣше, та не можеше да ѝ стори нищо. Гледа я, ръмжа и се заканва, докато тъмнината ѝ скрие отъ очитъ му.

Влѣзе въ колибата и се загледа въ огъня, ала му се струваше, че презъ очитъ му е все тѣ, бѣлата сграда. Като че ли пакъ я виждаше тамъ срдъ селото да стърчи надъ другитъ къщи. Прозорцитъ ѝ лъщятъ като огледала на слънцето. А вратитъ. Какви врати. Като на къщитъ по градищата. Отъ три страни входи. Вжтре стаи кой знае колко на брой. Дѣдо Ванчо не е влизалъ. Не ги знае какви сж, какъ сж наредени. Какво има въ тѣхъ. Но когато строиха тая сграда, едно лѣто и една есенъ му отидоха тамъ. Е, не работи безъ пари. Едно му платиха, друго прихванаха за данъци, трето за трудова на снове и зетъве. Тамъ, дето е банята сега, той е наливалъ цимента. Въ отдѣлението, дето се перилъкарката, той е зидалъ стени. Тамъ пощата дето е, гредитъ сж дѣлани отъ неговата ръка. Само на втория етажъ, дето е общината, тамъ не е работилъ, ала се е качвалъ, знае всичко.

Когато новиятъ кметъ, дошълъ незнайно откъде, заповѣда да започнатъ тая сграда, половинъ село излѣзе срещу него. Много работа трѣбвало, сума пари щѣли да похарчатъ. На могли сж и безъ нея. Като сж поминували до сега безъ такава сграда, така ще поминува и за напредъ. Кметътъ ъе се побоя отъ заплахи. Не отстъпи. „Новото време — каза — иска нови сгради и новъ начинъ на живѣене“.

Мнозина започнаха борба про-

тивъ него. Дѣдо Ванчо бѣ простъ човѣкъ, овчаръ и зидаръ. Не му бѣше да се бърка въ работитъ на царщината. Но да е знаелъ тогава, че това момиче ще му прави сега такива въртели сж тая баня, камъкъ да не е поставилъ по зидовѣтъ на тая сграда. Започна да проклина кмета. Той наистина добро не видѣ. Смѣниха го още на другата година, ала, когато си трѣгна, покривътъ на новата сграда бѣше готовъ и върху него се развѣшаваше знамето — голѣмо, трицвѣтно.

— Ще ида — избухна изведнъжъ старецътъ — ще ида да се жалвамъ противъ това момиче, но въ тая проклета баня кракътъ ми нѣма да стѣпи. — И той си представи какъ ще отиде тамъ горе, при голѣмцитъ, ще имъ се оплаче. Тѣ ще го послушатъ и ще махнатъ тая лѣкарка. Ще пратятъ мжжъ. Ще стане тогава дѣдо Ванчо, та при него. Ще му разкаже и... ще оздравѣе... Унесе се и заспа сладкъ сънъ...

На сънъ ходи при много голѣмци и на заранъта не можа да изкара овцетъ, а камо ли да трѣгне по градищата. Помъчи се да излѣзе изъ колибата, но падна на прага. Тамъ го свари и синътъ му. Почака докато се окопити, па го качи на колата и го закара въ село.

— Защо не послуша, бе? — среща го баба Дена сж плачъ. — Защо не отиде на тая пуста баня. Нѣма да умрѣшъ я. По-добре и по-леко ще ти бжде. То

и азъ не бѣхъ стѣпвала, ама рекохъ вчера да отида, да видя като толкова свѣтъ ходи. И не е зле.

Старецътъ махна срдито сж ръка и трѣгна къмъ дървника. Щѣше му се да седне нѣкжде на припечетъ и да си срдбне чорбица. Седна на едно дърво, но щомъ вдигна глава, предъ очитъ му се изпрѣчи бѣлата сграда. Той изруга срдито и се прибра въ къщи.

Чакъ до утрото лежа на дървеното одре. Нали бѣше навикналъ на широта и слънце, струваше му се, че въ стаята е като въ гробъ. Чинеше му се, че стенитъ го дебнатъ и кой часъ ще го затрупатъ. Излѣзеше ли, предъ очитъ му се изпрѣчваше бѣлата сграда. Той скръцваше сж зъби и се връщаше позеленялъ отъ мжка. Баба Дена постоянно обикаляше около него и все му натякваше, че искалъ да умрѣ и да я остави, но Господъ не щѣлъ да му прости. После се заплакаваше и го моляше да отиде на баня, ала и това не помагаше. Дѣдо Ванчо държеше здраво на думата си.

Синоветъ му подмѣтнаха да го закаратъ при околийския лѣкаръ. Старецътъ бѣше трѣгналъ къмъ колата, когато пристигна прислужникътъ на лѣкарката. Като разбра каква е работата, той се позасмѣ, па рече:

— Напраздно ще е ходенето ти, кръстникъ. Околийскиятъ нѣма да те прегледа, докато не разбере какво ти е казала на-

шата лѣкарка. А узнае ли, че не искашъ да ходишъ на баня... Боже упаси. На бжде и коприва ще те направи.

Дѣдо Ванчо остана до колата както се бѣше хваналъ за климента. Може би той дълго щѣше да остане така, ако не бѣше го сепналъ проточениятъ гласъ на църковната камбана.

— Божишко, кой ли е умрѣл! — изхлипа баба Дена и се изправи срещу него: — Човѣче, какво чакашъ? Или върви въ града, или иди на баня, че нѣма да мине седмица па и за тебъ камбаната ще заотмѣрва по три пѣти.

Дѣдо Ванчо потрепера и се пусна отъ колата. Като си помислѣ, че болката ще го събори, ще слѣзе Арахангелъ Михаилъ и ще прибере душата му, трѣпки го ползиха. Представи си какъ на другия денъ следъ смъртта ще го изнесатъ и ще го заровятъ него, едриятъ като джѣб мжжъ. И той никога вече нѣма да види стадото си, нито ще чуе меднитъ звънци, лая на псѣтата и пѣснитъ на птичкитъ. Нѣма да се радва на бѣлото видело и на нивитъ си.

Болката като че ли искаше да му напомни за приближаването на смъртта, та изведнъжъ го сяде. Той изпѣшка, поприсви се, махна сж ръка да отпргнатъ конетъ и вдигна очи къмъ бабичката си:

— Кога, кога ходятъ тамъ, на банята? — гласътъ му се задави и въ очитъ му блеснаха сълзи. Владимиръ Злегоровъ

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

Двуседмичник за литература, изкуство, наука и обществов живот

Всичко да се изпраща на адрес: ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ,
ул. Оборище № 6 - Варна. Суми чрез пощенска чекова сметка 7341
Обявления по 15 лв. на кв. см., а в хрониката 20 лв. на редъ.

Брой 4 лева

БЕЗСМЪРТНИЯТЪ ДУХЪ

Той е вѣченъ. За него нѣма начало и край, то е въ движението, напрежението и тласъкътъ напредъ. Въ първата и последна стъпка на културата. Той се ражда, култивира и сумира своите качества само въ нѣколко наброяващи се личности за цѣль народъ.

Неговиятъ носителъ е човѣкъ съ високъ духъ, ясенъ погледъ и силенъ замахъ. Него не го блязи материалната придобивка, отколкото моралната сила и богатството на духътъ. Да служи на другитъ, ето неговото призвание.

Той се чувства като частъ отъ нескончаемата нишка на вѣковетъ, затова остава да живее отвъдъ, и се обезсмъртя още преживе.

И хвърлимъ ли погледъ въ историята на човѣчеството, ще останемъ очудени отъ предста-

вителитъ на тоя духъ — това сж все сърдцеведи, които дишатъ съ общия пулсъ на цѣлата вселена. Много библиотеки и културни паметници ни говорятъ, че тоя духъ е миналъ и оставилъ следи. Понѣкога неговиятъ бѣлегъ може да се включи въ една-две резки. Той се налага по силата на своята логика, затова е вѣченъ и безсмъртенъ. Имената — носители на тоя духъ въ насъ сж: Паисий, Ботевъ, Раковски, Левски и др. Вѣчно живъ, той е осъденъ да служи като пѣтеводителъ и за примѣръ не само на отдѣлнитъ личности, но и на цѣлитъ народи.

Да се гордѣемъ, че сме откърмили чедъ съ такъвъ духъ. Нека култивираме тѣхнитъ чувства и следваме тѣхния примѣръ, за да пребждемъ въ вѣковетъ като безсмъртенъ народъ.

Т. Баръмовъ

Библиотека „Полза“ ул. Позитано 3

Пощенска чекова с-ка 974

ПОЛОВИЯ ВЪПРОСЪ

МЕДИЦИНСКИ И ЗДРАВНИ

Полови разстройст. у жената	65	Хигиена на сърдието, Бардъ	40
Полова неспособност	65	Болни и здрави нерви, Шатл.	45
Полови разстройства	25	Нервния човѣкъ, Дучевичъ	35
Хигиена на половата любовъ	25	Физиология за всички	45
Полово въздържане, Якобзон	25	Охтиката е излѣчима, Рибаръ	45
Мжжътъ и жен. въ п. животъ	25	Лѣкуване туберкулозата В.	25
Онаизма у мъжа и жената	25	Лѣкуване туберкулозата Х.	50
Юноша и девица въ п. животъ	45	Предпаз. децата отъ туберк.	20
Предпазване бременостъ,	45	Лѣкув. съ билки (350 вида)	120
Венерически болести	45	Здравна книга за жената	60
Бракъ и полово отношение	22	Отглеждане кърмачето	50
Тайния порокъ, Хермесъ	20	Отглеждане на детето	80
Полови болести и ненормал.	25	Грижи за детето, Христова	25
Задъ кулисътъ на любовта	60	Борба съ малариата	15
Половия въпросъ	50	Кучето и бѣсътъ	20
Еротика въ брака, Велде	70	Хранителни елементи и витам.	20
Хигиена преди брака, Форелъ	25	Бани морски, водни, кални	25
Половата немощ на мъжа	25	Расова хигиена	30
Жената-мжжъ, мъжа-жена	25	Рецепти за зимнина	165
Жената и любовта	45	Тѣлесна култура и здраве	40
Платон. и сексуална любовъ	35	Красота, линия и здраве	40
Кумиръ, любовъ, сладостраст.	45	СТОПАН. СОЦИОЛ. и др.	
Любовъ и опиянение	50	Полит. економ. Пачев-Недѣл.	150
Любовъ, чувствен. и лудостъ	35	Кооп. дѣло и пол. екон. Рачов	80
Любовъ и страдание	35	Курсъ по коопер. Тотоманъ	50
Любовъ и престѣпление	45	Художеств. творчество	100
Бракъ и свободна любовъ	25	Малка практ. козметика	25

Поръчки и суми до Библиотека „ПОЛЗА“ - София, ул. Позитано 3

ДѢЙНОСТТА НА ЧИНОВНИЧЕСКОТО КООП. ВЪЗМЪЖ. ВЪ СР. ХРАБОВЕ Д-ВО

Чиновническото кооперативно въз. застрахователно д-во отъ м. януарий 1944 г. е преминало седалището си въ собствения си лѣтенъ домъ въ с. Вършецъ, Берковско, където съвременно е изнесло цѣлата си архива и всички книжа. Тамъ работата му продължава несмущавана, дори съ засиленъ темпъ, поради голѣмия напливъ на нови предложения за застраховане. Презъ първитъ 4 месеца на текущата година то е регистрирало следнитъ резултати:

По кл. животъ — приети нови застраховски за лева 85,000,000; изплатени смъртни случаи и изтекли срокове за лв. 21,900,000. Незабавно изплатени сж били всички заявени до сега смъртни случаи, причинени отъ бомбардировкитъ.

По кл. пожаръ — текущитъ премии сж достигнали лв. 9,648,839 срещу лв. 8,796,632 за сѣщото време презъ миналата година. Изплатени сж били всички загуби.

По кл. злополука — текущитъ премии по постѣпилитъ презъ това време отчитания отъ агенциитъ на дружеството по всички клонове общо за лв. 40,000,000.

Дружеството е открило пощенска чекова сметка № 9040, по която застрахованитъ могатъ да внасятъ премиятъ си, като отбѣлзватъ на гърба на чека по коя полица (№) и за кой падежъ се правятъ вноскитъ.

Умоляватъ се всички застраховани да съобщятъ сегашнитъ си адреси било направо въ дружеството, въ Вършецъ, било въ най-близкия инкасовъ пунктъ.

Редовно внасяне на премиятъ гарантира правата на застрахованитъ!

НѢКОИ ВЪПРОСИ ОКОЛО ЧИТАЛИЩНИЯ ЛЮБИТЕЛСКИ ТЕАТЪРЪ*)

Трудно можемъ да кажемъ, дали историята на нашето читалище е и история на любителското ни театрално движение или обратното — така тѣсно свързани сж тѣ. Едно безъ друго не вървятъ. Другарски, ржка за ржка, тѣ прѣскаятъ свѣтлина всрѣдъ народа. И днесъ вече едва ли има читалище, при което да нѣма и театрална трупа. Нѣщо повече — любителскиятъ театъръ е станалъ синонимъ на родното читалище. На много мѣста читалищната дейностъ се свежда преди всичко до изнасянето на утр, вечеринки и театрални представления. Още поярнитъ е примѣрътъ съ читалищнитъ дѣйи. Рѣдкостъ е вече читалищенъ деецъ, който да не е миналъ презъ мѣстната театрална трупа — толкова тѣсна е дружбата между тѣхъ. Народното читалище и любителското театрално движение, едно до друго се родиха въ тъмнитъ дни на робството въ зората на нашето възрождане, едно до друго продължаватъ да съществуватъ тѣ и днесъ. Историята, опитътъ обаче, който лежи задъ тѣхъ, още не говори за тѣхната висота и качественостъ. Това се дължи на една органическа прѣчка, че иматъ любителски характеръ и постоянно се подмѣняватъ тѣхнитъ кадри. Това не дава възможностъ на младитъ любители да се рутиниратъ и поучатъ отъ опита на своитъ предшественици. И ние ги виждаме да идватъ съ много идеализъмъ, желание и възторгъ за работа, но съ малко опитъ. Ние виждаме още, че пакъ по силата на тая връзка между театъра и читалището, недостатъцитъ на читалищната дейностъ ставатъ такива и на любителския театъръ. Отбелязва се сѣщо, че грижливото отчитане на грѣшкитъ на читалищната организационна дейностъ не всѣкога е придружено съ загрижено вглеждане и въ грѣшкитъ на любителския театъръ. И почти винаги сме свидетели да се отнасяме къмъ него съ известно снихождение. Освенъ тѣзи общи недостатѣци, обаче любителското театрално движение има свои специфични недостатѣци. И тѣхъ ние искаме повече да изтъкнемъ.

Отъ редъ години все по-сериозно се урежда въпроса за подготовката на ръководство и кадри на читалищния театъръ. Уреждатъ се и курсове и все пакъ той не е на завидно положение. Много време мина отъ представлението на „Геновева“ и все още се играе задъ коларска черга и при нѣкогашни първобитни условия.

Въ какво, обаче, се състоятъ грѣшкитъ на любителското театрално движение, които зависятъ отъ самото него. Напоследъкъ твърде много се бърза съ подготовката на представленията. Много малко се държи на качествеността на играта и почти винаги суфлора изнася писателъ. Любителитъ — актьори излизатъ съ незаучени роли. А за да знаешъ какъ да изиграешъ дадено сценическо положение, най-напредъ трѣбва да знаешъ какво да изиграешъ. А това именно не знаятъ тѣ, когато излизатъ на сцената, и се стига до смѣшното положение, когато драматичнитъ моменти въ много писи излизатъ комични. И често пѣти селската публика на такава представление се забавлява съ странични нѣща, така да се каже, тя самата си прави представление. А нашата селска публика е вече на по-високъ културенъ уровень. Не е публиката отъ преди първата, а даже и втората свѣтвна война, за да се гледа повече на количествената страна на представлението — дали ще дойдатъ повече зрители, дали ще има по-голѣмъ париченъ сборъ. Не бива да се разваля голѣмото обществено-

възпитателно въздействие на театъра. Изкуството си е изкуство и не бива да се излиза изъ неговитъ основни условия. Много добре познаваме условията, при които се работи въ селския читалищенъ любителски театъръ, но ние познаваме и възторга, чистия и непрофесионализиранъ възторгъ на селската читалищна младежъ.

Основниятъ недостатѣкъ въ играта на любителитъ-актьори е викането, крѣсването, като че по тоя начинъ ще се изтрѣгнатъ похвалитъ на публиката. Има една народна пословица, която казва, че праздната бѣчва най-много и дей- силно гърми. За туй много и тѣ трѣбва да изчакатъ и да се дадатъ, а не да трѣбватъ тия актьори, които не живѣятъ съ ролитъ си, не търсятъ вѣрно актьорско чувство у себе си за даденъ герой, а бѣгатъ по ефектитъ. А трѣбва да се знае, че на сцената по начало говоритъ трѣбва да изчаква мисълта, а не да бѣга предъ нея и да я дави въ собственитъ си шумъ. Задъ думитъ дѣ има мисълъ, иначе тѣ ще бѣдатъ безпомощни и слаби. Мисълта и думата да не се кжсатъ една отъ друга, а да се подпомагатъ и да се намиратъ въ постоянна жива връзка. Мисълта, чувството и движението да не крѣтатъ старчески, да не се влечатъ подиръ словото, а да вървятъ заедно. Чувство, слово и жестъ — ето свѣтата троица, тайната на актьорското изкуство. Тамъ кждето нѣма истинско чувство, тамъ нѣма и действие и напраздно се сили актьорътъ да убеди публиката. Викането и крѣсването откъсватъ словото отъ чувството. А най-прѣвиятъ отъ до вѣрното чувство е правилната представа и за героя въ писателъ.

Н. Д. Поповъ

*) Изъ готовата за печатъ книга „Любителското театрално движение — характеръ и състояние“.

ИСТИНСКИЯТЪ БАЙ ГАНЮ

(Продължение отъ 1 стр.)

ви популяренъ своя авторъ, дава му животъ, обезсмъртява го. И можемъ да кажемъ, че не Алеко обезсмърти Бай Ганю, а Бай Ганю обезсмърти Алеко. Бай Ганю е вѣченъ образъ въ нашата литература, не само защото неговия авторъ е успѣлъ да увърди единъ моментъ отъ българския духъ въ нашата литература, но най-вече, защото самиятъ Бай Ганю остава да живѣе, — той никжде не умира, никжде не виждаме да умира въ произведението на Алеко, сѣщо тѣй както не знаемъ нищо за неговото рождение и за неговото минало. Това може би съдържа нѣщо символично въ връзка съ онова, което изразява самъ Бай Ганю, т. е. тѣй както не се знае и въ действителностъ кога започва и кога свършва накрѣнението на неговото национално честолюбие.

Изобщо, истинскиятъ образъ на Бай Ганю е образъ на борецъ срещу една неправда, протестъ срещу нѣкакво зло. Въ този смисълъ само Бай Ганю представя българския народъ, а не като нѣкакъвъ събирателенъ или физиономиченъ типъ. Той изразява не една физиономия, а една психика, не единъ типъ хора, принадлежащи на единъ народъ, а цѣль единъ народъ, въ неговата интимна сжщина.

Този е истинскиятъ Бай Ганю.

Д-ръ Милко Ралчевъ

Малки вестни

За неотчетенитъ абонати. Нѣкои наши абонати още не сж изплатили абонамента си за миналата и тази години. Молимъ ги това да сторятъ до края на м. юлий т. г., иначе ще бждемъ принудени да имъ спремъ изпращането на вестникъта.

Абонамента се превежда най-удобно и сигурно чрезъ нашата пощ. чек. с-ка 7941.

Кога ще стане чествуването на Гюзелева. На 24 юний т. г. се навършиха сто години отъ рождението на първия български философъ Иванъ Гюзелевъ. Той съ своитъ научни трудове популяризира нашата страна по цѣлия свѣтъ. По причини чествуването на този виденъ българинъ се отлага за есенъта, вѣроятно това да стане въ края на м. септемврий, като за цѣльта ще се състави и нароченъ юбилеенъ комитетъ.

Награди. Обявеното отъ Про-свѣтния съюзъ състезание за награди за най-хубавитъ литературни произведения за деца, юноши и педагогия, излѣзла презъ 1943 г., се продължава до 31 юлий т. г.

Здравко Недевъ. Въ Шуменъ е открилъ първата си акварелна изложба младия художникъ Здравко Недевъ, който излага предимно пейзажи отъ Бѣломорието, града Шуменъ и кжчгета изъ хубавата ни родина.

Подводни герои. Познаватия морски писателъ капитанъ-лейтенантъ В. Паспалеевъ е издалъ нова творба подъ насловъ „Подводни герои“. Въ предлаганитъ разкази ние се запознаваме съ най-модернитъ морски и подморски сждове, действията имъ и широката стратегия. Хубавата цвѣтна корица е изработена отъ художника - маринистъ Георги Велчевъ.

Антология на хайдушката поезия. Младиятъ поетъ Кръстю Борисовъ е приготвилъ за печатъ една малка антология на хайдушката поезия. Представени сж съ по нѣколко пѣсни Добри Чинтуровъ, Христо Ботевъ, Първо Януровъ, Ламаръ, Младенъ Исаевъ, Симеонъ Гатевъ, Богданъ Овесианъ, Станиславъ Вихровъ, Иванъ Буринъ и Вѣнко Марковски.

Бразди. Събиратъ се материалъ за литературния сборникъ „Бразди“. Уредници сж: Д. Николъ, Н. Стефановъ и К. Ангеловъ. Всичко за сборника да се праща на адресъ: Добринъ Николъ, ул. въ с. М. Воденъ, Свиленградско.

Открита неизвестна творба на Сметана. Празкото радио изнесе наскоро една соната за пиано отъ Сметана, на която липсваха първитъ две части. Чрезъ запитване до слушателитъ се намириха тѣзи две части и така се сглоби цѣлата соната. Тя е написана въ 1846 г.

КНИГОПИСЪ

Получиха се въ редакцията следнитъ нови книги:

Р. Луелинъ: Колко хубава бѣше моята долина, романъ, превелъ Б. Табаковъ, биб. „Свѣтвни автори“, год. VI. кн. 4 и 5.

М. Йелузихъ: Кромуелъ, превелъ Б. Табаковъ, биб. „Безсмъртни образи“, год. IV. кн. 2.

И двѣтъ библиотеки сж издадени на к-во М. Г. Смрикарвъ, което е евакуирано въ гр. Асеновградъ.

Печатница „Техника“ - В. Лоз

Застраховани при д-во „България“
Именно сега трѣбва да подържате застраховкитъ си въ редъ. Внасяйте ни сумитъ по пощ. чекова сметка 686 въ жоя и да е т. п. станция, като означите на вносната бележка номера на полицата си, или въ кл. на Бѣлг. търг. банка, или изискайте да ви изпратимъ разписка „България“ I-во българско застрахов. д-во София--Ловечъ